

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové a soudců JUDr. Jakuba Camrdy a JUDr. Viktora Kučery v právní věci žalobce: **Mgr. F. Š.,** proti žalované: **Vězeňská služba České republiky,** se sídlem Soudní 1672/1a, Praha 4, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 2. 10. 2018, č. j. 15 A 167/2018 - 12,

takto:

I. Návrh na ustanovení zástupce z řad advokátů se zamítá.

II. Kasační stížnost se zamítá.

III. Žalované se náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává.

Odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

[1] Žalobce (dále „stěžovatel“) se žalobou podanou Krajskému soudu Ústí nad Labem (dále „krajský soud“) domáhal zrušení rozhodnutí ředitele žalované ze dne 7. 8. 2018, č. j. VS-12067-9/ČJ-2018-8017PR, kterým byla odložena žádost stěžovatele o poskytnutí informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, z důvodu nezaplacení úhrady nákladů za mimořádně rozsáhlé vyhledávání požadovaných informací. Společně s podáním žaloby stěžovatel navrhl, aby mu soud ustanovil k ochraně jeho práv právního zástupce. Krajský soud shora uvedeným usnesením návrh stěžovatele na ustanovení zástupce z řad advokátů zamítl.

[2] Krajský soud dospěl k závěru, že stěžovatel sice splňuje předpoklady pro osvobození od soudních poplatků (usnesením krajského soudu č. j. 15 A 167/2018 - 10 ze dne 24. 9. 2018 byl od soudních poplatků v plném rozsahu osvobozen), ale ustanovení zástupce není nezbytně třeba k ochraně jeho zájmů; žaloba obsahuje veškeré povinné náležitosti, jsou v ní řádně označeny skutkové okolnosti případu a také to, z jakých

důvodů stěžovatel nesouhlasí s napadeným rozhodnutím a proč je považuje za nezákonné, stěžovatel má právnické vzdělání (jedná se o bývalého advokáta) a se soudem zvládá prostřednictvím jednotlivých podání komunikovat sám.
[3] Stěžovatel nyní napadá uvedené usnesení krajského soudu kasační stížností. Stěžovatel nesouhlasí s tím, že krajský soud nevyhověl jeho žádosti o ustanovení zástupce. Má za to, že mu zástupce měl být ustanoven, a to zejména s ohledem na to, *„že ve VTOS nemá na rozdíl od žalované k dispozici tým právníků, aktuální judikáty i potřebnou odbornou literaturu, což jej staví do nevýhodné pozice:“*

[4] Navrhuje, aby Nejvyšší správní soud usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k novému posouzení. Dále navrhuje, aby mu byl v řízení o kasační stížnosti ustanoven zástupce z řad advokátů a aby byl osvobozen od soudního poplatku za podání kasační stížnosti.

[5] Žalovaná se ke kasační stížnosti nevyjádřila.

[6] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil zákonné náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou a proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná.

[7] Nejvyšší správní soud poukazuje na usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, ve kterém dospěl k následujícímu závěru: „*Stěžovatel má povinnost zaplatit poplatek za řízení o kasační stížnosti jen tehdy, pokud kasační stížnost směřuje proti rozhodnutí krajského soudu o návrhu ve věci samé (o žalobě), či o jiném návrhu, jehož podání je spojeno s poplatkovou povinností [§ 1 písm. a), § 2 odst. 2 písm. b) a § 4 odst. 1 písm. d) zákona č. 549/1991 Sb. o soudních poplatcích.*“ Tak tomu v dané věci není, neboť napadeným usnesením nebylo rozhodováno ve věci samé. Závěry rozšířeného senátu učiněné ve vztahu k soudnímu poplatku dále promítl rozšířený senát i do úvah o povinném zastoupení stěžovatele: „*Je-li podána kasační stížnost proti usnesení krajského soudu o neosvobození od soudních poplatků, o neustanovení zástupce či proti jinému procesnímu usnesení učiněnému v řízení o žalobě, je rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o kasační stížnosti učiněno v rámci tohoto řízení, a proto se zde ustanovení § 105 odst. 1 a 2 s. ř. s. neuplatní.*“ Nejvyšší správní soud proto splnění poplatkové povinnosti ani povinné zastoupení nevyžadoval; nadto stěžovatel má sám vysokoškolské právnické vzdělání, které požaduje § 105 odst. 2 s. ř. s.

[8] Nejvyšší správní soud nicméně posoudil k žádosti stěžovatele o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti, zda je tomu třeba k ochraně jeho práv, a s ohledem na předmět věci a podanou kasační stížnost dospěl k závěru, že nikoli.

[9] Nejvyšší správní soud následně posoudil důvodnost kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[10] Kasační stížnost není důvodná.

[11] Nejvyšší správní soud předesílá, že v řízení o žalobě není zastoupení advokátem povinné. Soudní řád správní však umožňuje, aby byl účastníku řízení zástupce ustanoven,

a to za současného splnění čtyř předpokladů (§ 35 odst. 9 s. ř. s. ve spojení s § 36 odst. 3 téhož zákona): 1) je podán návrh na ustanovení zástupce, 2) podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný, 3) žadatel doložil nedostatek prostředků pro vedení řízení a 4) ustanovení zástupce je nezbytně třeba k ochraně navrhovatelových práv (srov. rozsudek NSS ze dne 17. 9. 2015, č. j. 1 As 197/2015 - 19).

[12] Spornou v posuzované věci je otázka, zda byla v případě stěžovatele v řízení před krajským soudem naplněna čtvrtá z výše uvedených podmínek, tedy zda bylo ustanovení zástupce nezbytně třeba k ochraně stěžovatelových práv.
[13] Z judikatury Nejvyššího správního soudu vyplývá, že správní soud by měl při posuzování naplnění této podmínky přihlížet zejména k charakteru projednávané věci, k osobnostním poměrům žalující osoby, k úrovni žaloby, případně dalších podání, z nichž lze dovodit úroveň povědomí žalobce o jeho právech v soudním procesu a vůbec právních poměrech v České republice, a také k tomu, zda je účastník řízení českým občanem a ovládá český jazyk (srov. např. rozsudky NSS ze dne 30. 9. 2003, č. j. 1 Azs 5/2003 - 46, ze dne 26. 2. 2004, č. j. 6 Azs 19/2003 - 45, ze dne 8. 1. 2013, č. j. 3 As 92/2012 - 34, ze dne 31. 5. 2011, č. j. 5 Afs 20/2011 - 62, či ze dne 21. 5. 2015, č. j. 7 As 84/2015 - 14). Za hlavní kritérium je přitom pro závěr soudu o potřebě ochrany práv účastníka řízení považován návrh (žaloba) a jeho obsahová a formální úroveň, neboť právě formulace návrhu (žaloby) klade na účastníka řízení po odborné stránce největší nároky (srov. např. rozsudek NSS ze dne 27. 5. 2004, č. j. 4 As 21/2004 - 64, a ze dne 27. 9. 2017, č. j. 1 As 312/2017 - 12).

[14] Krajský soud se v právě projednávané věci uvedenými kritérii pro posouzení naplnění podmínky, zda bylo ustanovení zástupce pro řízení o žalobě nezbytně třeba k ochraně stěžovatelových práv, dostatečně zabýval. Z napadeného usnesení vyplývá, že zvážil zejména formální i obsahovou úroveň žaloby a osobnostní poměry stěžovatele. Dospěl přitom k závěru, že se stěžovatel v posuzované problematice i v soudním řízení orientuje, a nemělo by mu tedy nic bránit v řádném výkonu procesních úkonů a plnohodnotné účasti na nich, aniž by bylo nepřípustně omezeno jeho právo napadat rozhodnutí žalované.

[15] Nejvyšší správní soud se plně ztotožňuje s posouzením krajského soudu a přisvědčuje rovněž jeho závěru, že stěžovatel nesplňoval k ustanovení zástupce pro řízení o žalobě podmínku nezbytnosti k ochraně jeho práv. Pouze pro úplnost dodává, že stěžovatel je českým občanem ovládajícím český jazyk, byl schopen zformulovat správní žalobu splňující všechny nezbytné náležitosti po formální i obsahové stránce a svou schopnost orientovat se v právním řádu (jakožto bývalý advokát) prokázal kromě sepsání řádné žaloby rovněž tím, že se sám obrátil na Nejvyšší správní soud včasnou kasační stížností, aby se bránil proti shora označenému usnesení.

[16] Uvedený závěr platí i přesto, že se stěžovatel v současné době nachází ve výkonu trestu odnětí svobody, což by za jiných okolností zpravidla pro ustanovení advokáta svědčilo. Kasační soud však, jak výše uvedeno, přihlédl k celkovému vyznění žaloby, na základě které lze učinit závěr, že se stěžovatel v problematice dobře orientuje a je schopen svá práva v soudním řízení aktivně uplatňovat.

[17] Krajský soud tedy nepochybil, zamítl-li napadeným usnesením návrh stěžovatele na ustanovení zástupce pro řízení o žalobě.

[18] Ze všech výše uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl.

[19] Nejvyšší správní soud nad rámec uvedeného pouze upozorňuje, že krajský soud nesprávně jako žalovaného označil Věznici Všehrdy, na místo Vězeňské služby ČR. Nejvyšší správní soud konstatuje, že otázkou místní příslušnosti v případě poskytování informací dle zákona č. 106/1999 Sb. ve vztahu k Vězeňské službě se zabýval např. ve věci sp. zn. 6 As 162/2016, sp. zn. 4 As 269/2018 či sp. zn. 5 As 284/2018 . Z uvedené judikatury přitom vyplývá, že podle § 2 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, jsou povinnými subjekty, které mají podle tohoto zákona povinnost poskytovat informace vztahující se k jejich působnosti, státní orgány, územní samosprávné celky a jejich orgány a veřejné instituce. Podle § 1 zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráži České republiky, je Vězeňská služba správním úřadem a účetní jednotkou (odst. 3). Organizačními jednotkami Vězeňské služby jsou generální ředitelství, vazební věznice, věznice, ústavy pro výkon zabezpečovací detence, Střední odborné učiliště a Akademie Vězeňské služby. Generální ředitelství zabezpečuje plnění společných úkolů ostatních organizačních jednotek, které metodicky řídí a kontroluje. V čele vazebních věznic, věznic, ústavů pro výkon zabezpečovací detence, Středního odborného učiliště a Akademie Vězeňské služby jsou ředitelé, které jmenuje a odvolává generální ředitel (odst. 4). Podle § 4 zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráži České republiky, právní úkony jménem státu činí za Vězeňskou službu generální ředitel. Ředitelé vazebních věznic, věznic a dalších organizačních jednotek Vězeňské služby jsou oprávněni jednat a činit právní úkony za Vězeňskou službu ve všech věcech, kromě těch, které podle tohoto zákona nebo rozhodnutí ministra nebo generálního ředitele patří do jejich pravomoci. Žalobcem napadené rozhodnutí, vydané v prvním stupni bylo ve smyslu výše uvedeného tudíž vydáno Vězeňskou službou České republiky, která je správním orgánem (úřadem) a povinným subjektem ve smyslu § 2 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb. Správní orgán, který v daném případě rozhodoval v prvním stupni, je tedy Vězeňská služba České republiky. Vězeňská služba České republiky sídlí v Praze. Místně příslušným krajským soudem k projednání žaloby je tedy Městský soud v Praze. Vzhledem k tomu, že v dané věci již Krajský soud v Ústí nad Labem učinil úkony v řízení a rovněž rozhodl již o návrhu stěžovatele, a rovněž s ohledem na to, že účastníci řízení v žádném ze svých podání nenamítali nepříslušnost krajského soudu, došlo ke zhojení nedostatku místní příslušnosti (viz např. usnesení NSS ze dne 30. 11. 2017, č. j. Nad 315/2017 – 49, usnesení NSS ze dne 21. 3. 2018, č. j. Nad 50/2018 – 76); v této konkrétní věci je proto nadále příslušný rozhodnout krajský soud.

[20] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 téhož zákona. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalované žádné náklady nad rámec její běžné úřední činnosti nevznikly, soud jí proto náhradu nákladů řízení nepřiznal.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

pokračování

V Brně dne 15. listopadu 2018

JUDr. Lenka Matyášová
předsedkyně senátu